

# Omów motyw człowieka faustycznego na dowolnych przykładach z literatury i filmu

Motyw człowieka faustycznego jest jedną z najważniejszych i najbardziej symbolicznych postaci w literaturze, sztuce oraz filmie. Odnosi się do postaci, która – jak Faust – przekracza granice ludzkiego poznania, poszukując pełni doświadczenia i wiedzy, nawet za cenę swojej duszy, moralności lub człowieczeństwa. Człowiek faustyczny to symbol nieokiełznanej ambicji, dążenia do ideału i odkrywania nieznanego, jednak za te dążenia płaci on wysoką cenę – duchową, emocjonalną, a czasem także fizyczną.

Początków motywu człowieka faustycznego należy szukać w legendach o Doktorze Fauście, a jego najważniejsza literacka realizacja znajduje się w dramacie „**Faust**” Johanna Wolfganga Goethego. Jednak w literaturze i filmie postać faustyczna pojawia się w różnych kontekstach i interpretacjach. W różnych epokach i gatunkach literackich, a także w kinie, motyw ten ewoluował, zyskując nowe znaczenia, dostosowane do współczesnych problemów i dylematów.

## „Faust” Johanna Wolfganga Goethego

Najbardziej klasycznym przykładem człowieka faustycznego jest tytułowy bohater dramatu Goethego – **Faust**. Jego postać symbolizuje człowieka, który dąży do osiągnięcia pełni poznania. Faust to uczony, który poświęcił swoje życie na zdobywanie wiedzy, ale mimo ogromnego doświadczenia i mądrości, odczuwa pustkę i niezadowolenie. W akcie desperacji zawiera pakt z diabłem, Mefistofelesem, aby móc doświadczyć wszystkiego, co oferuje życie. W zamian za to oddaje swoją

duszę.

Faust jest postacią archetypiczną, symbolizującą nieustanne ludzkie pragnienie przekraczania własnych ograniczeń i odkrywania tego, co nieznane. W jego osobie Goethe ukazał zarówno piękno dążenia do poznania, jak i niebezpieczeństwa, które wiążą się z nieokiełznaną ambicją. Postać Fausta pokazuje, że człowiek, dążąc do wiedzy i doświadczenia, może zatracić swoją moralność i zapomnieć o duchowych wartościach, które go definiują.

### **„Doktor Faustus” Thomasa Manna**

W powieści **„Doktor Faustus”** Thomasa Manna motyw człowieka faustycznego zostaje ukazany w osobie Adriana Leverkühna, genialnego kompozytora, który – podobnie jak Faust – zawiera umowę z diabłem. W zamian za nadludzką zdolność tworzenia muzyki, Leverkühn musi wyrzec się miłości i szczęścia osobistego. Jego geniusz okazuje się przekleństwem, które prowadzi go do szaleństwa i izolacji. Postać Leverkühna, podobnie jak Faust, odzwierciedla pragnienie doskonałości i ambicję artysty, który jest gotów poświęcić wszystko, aby osiągnąć wyższy poziom twórczości.

Mann, pisząc swoją powieść, tworzył alegorię losów Niemiec w XX wieku, w szczególności w odniesieniu do katastrofy II wojny światowej. Postać Leverkühna symbolizuje nie tylko artystę, który zatracą się w swoim geniuszu, ale także całe społeczeństwo, które w dążeniu do potęgi i dominacji moralnie upada. **„Doktor Faustus”** ukazuje człowieka faustycznego jako symbol tragicznych konsekwencji niekontrolowanego dążenia do doskonałości i przekraczania granic.

### **„Jądro ciemności” Josepha Conrada**

Postać **Kurtza** z powieści **„Jądro ciemności”** Josepha Conrada także posiada cechy człowieka faustycznego. Kurtz, który początkowo zostaje wysłany do Afryki, aby zarządzać stacją handlową, stopniowo poddaje się swojemu nieokiełznanemu

pragnieniu władzy i kontroli. Staje się władcą plemion tubylczych, które czczą go jak boga, a jego moralność ulega całkowitemu rozkładowi. Kurtz przekracza granice ludzkiej przyzwoitości i staje się symbolem zła, które rodzi się w wyniku pychy i pragnienia dominacji.

Kurtz jest uosobieniem człowieka faustycznego, który nie zadowala się swoim miejscem w świecie i pragnie przekraczać wszelkie normy, aby osiągnąć coś, co wydaje mu się wyższe i bardziej wartościowe. Jednak podobnie jak Faust, Kurtz ostatecznie ponosi klęskę, a jego ostatnie słowa – „Zgroza! Zgroza!” – odzwierciedlają wewnętrzną pustkę i świadomość, że jego dążenie do władzy i kontroli doprowadziło go do moralnego bankructwa.

### **„Mistrz i Małgorzata” Michaiła Bułhakowa**

Postać **Mistrza** z powieści Michaiła Bułhakowa **„Mistrz i Małgorzata”** również posiada cechy człowieka faustycznego. Mistrz, podobnie jak Faust, jest twórcą – w jego przypadku pisarzem – który w swojej twórczości poszukuje prawdy i sensu. Jednak jego ambicje i dążenie do doskonałości doprowadzają go do konfrontacji z siłami zła, reprezentowanymi przez diabelskiego Wolanda.

Mistrz, choć nie zawiera formalnego paktu z diabłem, jak Faust, poddaje się siłom ciemności, które oferują mu schronienie przed cierpieniem i prześladowaniami. W powieści Bułhakowa postać człowieka faustycznego zostaje ukazana w kontekście duchowej walki między dobrem a złem, a dążenie do twórczości i prawdy staje się jednocześnie dążeniem do wolności od tyranii i fałszu.

### **„Człowiek z marmuru” i „Człowiek z żelaza” Andrzeja Wajdy**

W polskim kinie motyw człowieka faustycznego pojawia się w filmach Andrzeja Wajdy, zwłaszcza w postaci **Mateusza Birkuta** z **„Człowieka z marmuru”** oraz jego syna, **Macieja Tomczyka** z **„Człowieka z żelaza”**. Birkut, początkowo bohater

socjalistycznego systemu, zostaje wciągnięty w mechanizmy propagandy i politycznej manipulacji, które go niszczą. Jego syn kontynuuje walkę ojca, ale zderza się z rzeczywistością systemu, który z jednej strony obiecuje ideały, a z drugiej niszczy tych, którzy wierzą w jego fałszywe obietnice.

Postaci te, choć osadzone w zupełnie innym kontekście niż Faust, także reprezentują pragnienie osiągnięcia ideału i przekraczania granic własnych możliwości. Podobnie jak Faust, Birkut i Tomczyk płacą wysoką cenę za swoje ambicje, a ich losy stają się przestrogą przed pychą i iluzją politycznego zbawienia.

### **„Whiplash” (2014)**

Film „Whiplash” w reżyserii Damiena Chazelle'a przedstawia postać **Andrew Neimana**, młodego perkusisty, który marzy o tym, aby stać się jednym z największych muzyków jazzowych w historii. Jego ambicja i dążenie do doskonałości przypominają postawę człowieka faustycznego. Andrew jest gotów poświęcić wszystko – relacje, zdrowie, a nawet swoje człowieczeństwo – aby zrealizować swoje marzenie. Jego relacja z wymagającym i sadystycznym nauczycielem, Fletcherem, staje się dla niego nie tylko szkołą muzyki, ale także moralnym wyzwaniem. Podobnie jak Faust, Andrew przekracza granice, aby osiągnąć swój cel, ale w zamian płaci za to olbrzymią cenę.

### **Podsumowanie**

Motyw człowieka faustycznego jest niezwykle uniwersalny i pojawia się w wielu tekstach kultury, zarówno w literaturze, jak i filmie. Postać ta symbolizuje pragnienie przekraczania granic ludzkiego doświadczenia, dążenie do wiedzy, władzy czy doskonałości, ale także tragiczne konsekwencje tych dążeń. Faustyczny bohater to ten, który, nie zadowolając się ograniczeniami ludzkiej natury, podejmuje ryzyko i walczy o spełnienie swoich pragnień, często kosztem moralności, relacji z innymi czy nawet własnej duszy.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.